

TUTKIMUSYKSIKÖN JULKAISUJA 2/2018

# Hyvät neuvottelusuhteet edistävät palkoista sopimista

## Palkkakatsaus 2018

1. Yleiskatsaus palkkoihin
2. Palkankorotukset Teollisuusliiton sopimusaloilla
3. Esimerkkejä kilpailijamaiden palkkaratkaisuista
4. Palkkakehitys Teollisuusliiton aloilla vuonna 2017

Liitteet

## Sisältö

<b>1. Yleiskatsaus .....</b>	<b>3</b>
1.1. Työvoiman uusiutuminen ja kiky näkyvät palkkakehityksessä .....	3
1.2. Pidempiaikainen palkkakehitys teollisuudessa .....	3
<b>2. Palkankorotukset Teollisuusliiton sopimusaloilla .....</b>	<b>5</b>
2.1. Kustannusvaikutukset lähes poikkeuksetta 1,6 prosenttia .....	5
2.2. Palkankorotusratkaisut paikallisesti .....	6
2.3. Korotuksista sopiminen jakaa mielipiteitä .....	6
<b>3. Esimerkkejä kilpailijamaiden palkkaratkaisuista .....</b>	<b>8</b>
<b>4. Palkkakehitys Teollisuusliiton aloilla vuonna 2017 .....</b>	<b>10</b>
4.1. Palkkatilastojen tulkintaa .....	10
4.2. Kilpailukyky sopimuksen vaikutus palkkakehitykseen .....	11
4.3. Tulonjako ja tuloerot .....	12
<b>Liitteet .....</b>	<b>13</b>
Liitetaulukko 1: Säännöllisen työajan ansioiden nimelliset ja reaaliset muutokset sekä identtisten henkilöiden ansioiden muutos .....	13
Liitetaulukko 2: Säännöllisen työajan ansiot toimialoittain miehillä ja naisilla .....	14

# 1. Yleiskatsaus

## 1.1. TYÖVOIMAN UUSIUTUMINEN JA KIKY NÄKYVÄT PALKKAKEHITYKSESSÄ

Teollisuustyöntekijöiden palkat kehittyivät poikkeuksellisen heikosti vuonna 2017. [Elinkeinoelämän Keskusliiton viime vuotta koskevien palkkatilastojen](#) mukaan säännöllisen työajan ansiot laskivat viime vuonna 0,4 prosenttia. Heikon ansiokehityksen taustalla on nähtävissä useampikin syy. Ehkä tärkein näistä on ollut viime vuosina nähty teollisuustuotannon supistuminen ja teollisuusyritysten alhainen kannattavuus.

Tärkeimmissä kilpailijamaissa, etenkin Saksassa, noudatettu palkkamalli on heijastunut myös Suomessa maksettaviin palkkoihin viime vuosina. Vuonna 2017 palkkojen keskiarvoja vetivät alas myös työvoiman rakenteeseen liittyvät tekijät. Ennen muuta se, että teollisuuden työpaikkoihin työllistyneiden lähtöpalkat jäivät alemmiksi kuin pidemmän työuran teollisuuden palveluksessa tehneillä. Osin syynä tähän oli töiden uudelleen organisointi, esimerkiksi töiden automaatio, ja osin taas suurten ikäluokkien jääminen eläkkeelle.

Vaikka palkkojen keskiarvot laskivat, nähty kehitys noudattelee palkkausjärjestelmää. Ylipäätään työvoiman uusiutuminen ja työllistyminen ovat myönteisiä asioita. Elinkeinoelämän Keskusliiton tilastoista selviää, että kun verrataan vuotta 2017 ja edellisvuonna saman työnantajan palveluksessa työskentelevien palkkakehitystä, niin näiden identtisten henkilöiden palkat nousivat 1,4 prosenttia. Mahdollisen urakehityksen ohella palkkojen nousu kertoo töiden vaativuuden ja henkilökohtaisen suoriutumistason kasvaneen työhön sitoutumisen myötä.

Kilpailukykysovimuksella on oma vaikutuksensa. [Tilastokeskuksen Palkkarakenne 2017 -julkistuksessa](#) todetaan, että kun huomioidaan 24 tuntia pidempi vuosittainen kokonaistyöaika, jää yksityisellä sektorilla vuonna 2017 kokonaistuntiansio hieman edellisvuotta alhaisemmaksi. Selvemmin työajanpidennys näkyi

tuntiansioissa: laskennallisesti työajan pidennys laski tuntiansioita säännöllisen työajan määrästä riippuen 1,3–1,5 prosenttia.

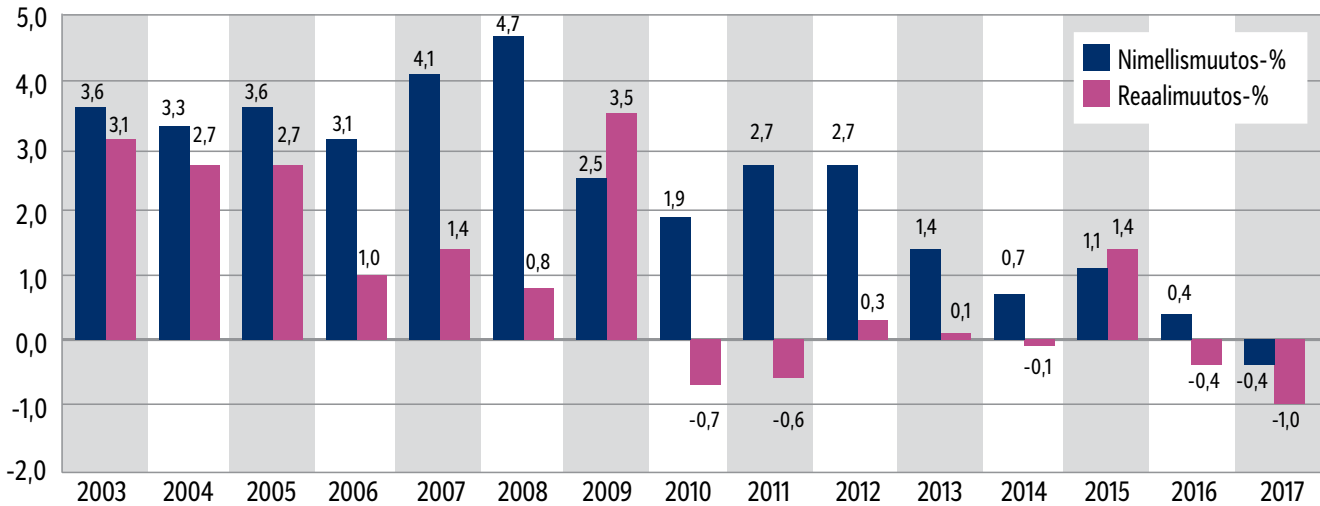
Palkkatasa-arvo eri Teollisuusliiton aloilla vaihtelee, eikä naisen euro ole vakio. Esimerkiksi vuonna 2017 pesulapalveluiden työntekijän säännöllisen työajan ansio oli keskimäärin 1184 senttiä tunnissa ja koneiden laitteiden valmistuksen työntekijän säännöllisen työajan ansio taas keskimäärin 1656 senttiä tunnissa. Näillä aloilla naisten keskiansio oli keskimäärin 1478 senttiä ja miesten 1676 senttiä tunnissa. Näin tarkasteltuna naisten keskiansio on pesulapalveluissa 95,3 prosenttia miesten keskiansiosta ja koneiden laitteiden valmistuksessa 93,6 prosenttia. Palkkaeroon vaikuttaa suuresti se, miten vaativia töitä miehet ja naiset tekevät. Lisäksi eri aloilla on omanlaisensa palkkarakenne. Esimerkiksi metalliteollisuudessa se on yhdeksänportainen, ja vaativuusryhmittely on jaettu kolmeen palkkaryhmään. Lisää tietoa eri alojen palkkatasa-arvosta ([ks. Liite-  
taulukko 2](#)).

Tällä hetkellä Suomen teollisuustuotanto ja yritysten kannattavuus ovat kasvussa. Talouden ja työllisyyden parantuminen lisää painetta palkankorotuksiin, kuten myös se, että kilpailijamaiden sopimuskorotukset ovat olleet aiempaa korkeampia. Lisäksi työvoiman kysynnän lisääntymisen ja pahenevan työvoimapulan voidaan olettaa parantavan teollisuuden palkkakehitystä lähivuosina.

## 1.2. PIDEMPIAIKAINEN PALKKAKEHITYS TEOLLISUUDESSA

Tällä vuosituhannella teollisuuden nimellispalkkojen kehitys jakaantuu kahteen toisistaan poikkeavaan ajanjaksoon. Elinkeinoelämän keskusliiton mukaan vuosina 2002–2008 teollisuuden työntekijöiden säännöllisen työajan ansio nousi vuositasolla

## Teollisuuden nimellis- ja reaaliansioiden vuosimuutos 2003-2017



Lähde: EK 2018

nopeasti, keskimäärin 3,7 prosenttia. Tämän jälkeen palkkojen nousuvauhti on hidastunut. Vuosina 2009–2017 palkat nousivat keskimäärin 1,4 prosenttia. Reaalisesti palkat eivät ole nousseet kuin 0,3 prosenttia vuodessa. (Ks. Kuvio 1.)

Merkittävin syy palkkojen nousun hidastumiseen on ollut teollisuuden kohtaama taantuma vuosina 2008–2009. Kymmenen vuoden takainen taantuma alensi teollisuustuotteiden kysyntää, tuotantomääriä ja yritysten kannattavuutta. Vuodesta 2016 alkaen teollisuuden tuotanto ja kannattavuus ovat kuitenkin olleet kasvussa Suomessa.

Suurin osa viime vuosina nähdystä palkankorotuksista on koostunut työehtosopimuksissa sovitusta korotuksista. Tilastokeskuksen sopimuspalkkaindeksi on noussut vuosina 2008–2017 keskimäärin 1,5 prosenttia vuodessa. Yrityskohtaiset palkankorotukset ja rakennetekijät ovat nostaneet palkkoja 0,3 prosenttia vuodessa. Identtisten työntekijöiden palkkakehitys on ollut näitä keskiarvoja parempaa.

Teollisuuden työntekijöiden palkat ovat kehittyneet viime vuosina heikommin kuin palkansaajien palkat keskimäärin. Teollisuuden sisällä toimihenkilöiden palkkakehitys on ollut työntekijöitä parempaa.

## 2. Palkankorotukset Teollisuusliiton sopimusaloilla

Teollisuusliitto sopii 34 työehtosopimusta usean eri työnantajaliiton kanssa. Sopimusneuvotteluja käytiin syksystä 2017 huhtikuuhun 2018 saakka. Oleellinen osa neuvotteluja on sopia palkkaratkaisut kolmen vuoden sopimuskauden ajaksi. Teollisuusliiton sopimusaloilla ensimmäiset palkankorotukset tulivat voimaan 1.1.–1.4.2018 ja olivat kustannusvaikutukseltaan pääasiassa 1,6 prosentin suuruisia. Lähes kaikissa sopimuksissa palkkaratkaisun toteutuksesta oli mahdollista sopia myös paikallisesti.

Teollisuusliiton tutkimusyksikkö lähetti Palkkakyselyn sähköisesti kaikkiaan 2 141 luottamusmiehelle helmi-huhtikuussa 2018. Kysely oli räätälöity kullekin sektorille erikseen. Aikataulu riippui sopimusratkaisuista ja muutenkin sopimusten erityispiirteet otettiin huomioon. Joillain erityisalojen sektorin sopimusaloilla sekä auto- ja konealoilla ei kysytty lainkaan palkkaratkaisun toteutuksesta, koska palkkaratkaisu ei sisältänyt paikallisesti sovittavaa erää.

Kyselyyn vastasi 1 140 pääluottamusmiestä. Vastausprosentti oli hyvä, 53,2 prosenttia. (ks. Taulukko 1). Teollisuusliiton sopimusten piirissä olevaa henkilöstöä (työntekijöitä) vastaajien työpaikoilla on lähes 75 000 henkeä.

Taulukko 1

### Vastausmäärät ja työntekijät sektoreittain

	Pääluottamus- miehiä	Vastauksia	Vastaus-%	Työntekijät
Teknologiasektori	1 134	641	56,5 %	46 850
Kemian sektori	515	253	49,1 %	11 100
Puutuotesektori	232	127	54,7 %	9 000
Erytysalojen sektori	260	119	45,8 %	7 650
Kaikki yhteensä	2 141	1 140	53,2 %	74 600

Lähde: Teollisuusliiton tutkimusyksikkö 2018

### 2.1. KUSTANNUSVAIKUTUKSET LÄHES POIKKEUKSETTA 1,6 PROSENTTIA

Valtaosa työpaikkojen palkkaratkaisuista oli kustannusvaikutukseltaan 1,6 prosentin suuruisia kaikilla sopimusaloilla ja sektoreilla. Tätä suurempia tai pienempiä palkkaratkaisuja tehtiin varsin vähän.

Kaikilla sektoreilla selvästi yli puolet työpaikoista toteutti palkankorotukset kaikille yhtä suurina korotuksina (Ks. Taulukko 2). Tämä siitäkkin huolimatta, että lähes kaikissa sopimuksissa työnantajalla oli mahdollisuus jakaa ainakin osa palkankorotuspotista

Taulukko 2

### Palkankorotusratkaisut sektoreittain

	Teknologia, n=620	Kemia, n=104	Puutuote, n=126	Erytysalat, n=91
Perälauta	45 %	34 %	42 %	48 %
Paikallinen sopimus	49 %	59 %	54 %	48 %
Ei korotusta	2 %	-	-	-
Ei tietoa	5 %	8 %	4 %	5 %
1,6 % yleiskorotuksena*	56 %	46 %	58 %	55 %**
Kustannusvaikutus 1,6 %	73 %	78 %	81 %	90 %**
Kustannusvaikutus alle 1,6 %	6 %	4 %	7 %	5 %**
Kustannusvaikutus yli 1,6 %	8 %	2 %	5 %	3 %**
Senttimääräinen korotus***	6 %	6 %	2 %	2 %
Kaikille yhtä suuri korotus	69 %	57 %	70 %	55 %
Erisuuruiset korotukset	27 %	38 %	29 %	42 %
Ei tietoa	4 %	5 %	1 %	3 %

\*Perälaudat + paikallisesti sovitut

\*\*Erisuuruisia sopimuskorotuksia (0,8-1,6 %). Tässä vertailtu toteumaa sopimuskorotukseen.

\*\*\*Ei tietoa kustannusvaikutuksesta prosentteina

Lähde: Teollisuusliiton tutkimusyksikkö 2018

yksipuolisesti haluamallaan tavalla. Tällainen malli toisaalta motivoi luottamusmiehiäkin pyrkimään paikalliseen neuvotteluratkaisuun. Yhtä suuriin korotuksiin päätyminen voi kertoa siitä, että tällä tavalla taataan parhaiten rauha työskentelyyn työpaikalla.

Koska paikalliset neuvottelusuhteet vaihtelevat hyvinkin paljon, ei malli saanut läheskään kaikilta varauksetonta hyväksyntää. Kokonaisuudessa kuitenkin enemmistö luottamusmiehistä arvioi Palkkakyselyssä paikalliset neuvottelusuhteet vähintään melko hyväksi.

Näkemykset korotusten paikallisesta sopimisesta jakautuvat selvästi. Kaikilta sektoreilta löytyy luottamusmiehiä, jotka vastustavat voimakkaasti palkankorotusten paikallista sopimista. Yhtä lailla löytyy heitä, jotka kannattavat paikallista sopimista palkankorotusten osalta. Vähiten kielteistä suhtautuminen on puutuotesektorilla, ja eniten vastustusta löytyy teknologiasektorin luottamusmiesten keskuudesta.

## 2.2. PALKANKOROTUSRATKAISUT PAIKALLISESTI

Teollisuusliiton työpaikoista noin puolet (51 %) toteutti palkankorotukset paikallisesti sopien (sektorikohtaiset jakaumat ks. Taulukko 1). Näin suurta osuutta voidaan pitää varsin korkeana, kun sitä verrataan edellisiin palkkaratkaisuihin. Vertailukelpoista aineistoa löytyy Teknologiateollisuuden sopimusallalla vuosina 2010–2015 toteutetuista kyselyistä, joissa paikallisten palkkaratkaisujen osuus on ollut 10–15 prosenttia työpaikoista.

Eniten paikallisen sopimisen yleistymiseen on vaikuttanut tällä sopimuskierröksellä tehty muutos niin sanottuun perälautamalliin. Tällä kertaa perälauta ei automaattisesti taannut kaikille yhtä suurta yleiskorotusta, vaan työnantajalla oli mahdollisuus jakaa korotukset yksipuolisesti, ellei paikallista sopimusta syntynyt.

Riippumatta siitä toteutettiin palkkaratkaisu paikallisella ratkaisulla vai perälautamallilla, yleisin tapa korottaa palkkoja oli jakaa kaikille yhtä suuri 1,6 prosentin yleiskorotus. Lopputuloksen kannalta ei kovinkaan oleellista ole se, millaisella mallilla yleiskorotukseen on päädytty. Selvästikin yleiskorotus on ollut mieluinen vaihtoehto sekä työnantajille että työntekijöille.

Kustannusvaikutukseltaan yli tai alle 1,6 prosentin suuruisia palkkaratkaisuja tehtiin varsin vähän. Ja kun poikkeavaan ratkaisuun päädyttiin, niitä tehtiin eniten teknologiasektorilla ja vähiten kemian sektorilla. Muutamilla sopimusaloilla työehtosopimuksessa sovitut korotukset on tasoltaan alempi tai korotus toteutetaan jaksottamalla.

Työehtosopimuksista poikkeavissa ratkaisuissa on pysytty lähellä 1,6 prosentin tasoa. Pienemmät korotukset olivat pääosin 1,1–1,5 prosenttia ja suurimmat pääosin 1,65–2,0 prosenttia.

Osa työpaikoista toteutti korotuksen kaikille työntekijöille saman suuruisena senttikorotuksena. Palkkakyselyn mukaan tällaisia työpaikkoja oli vähiten puutuotesektorilla (2 %) ja eniten erityisalojen sektorilla (9 %). Senttikorotusten tarkkaa kustannusvaikutusta ei ole mahdollista arvioida. Moni vastaaja kuitenkin antoi lisätietoja, että sovittu senttimäärä vastaa 1,6 prosenttia työntekijöiden keskipalkasta.

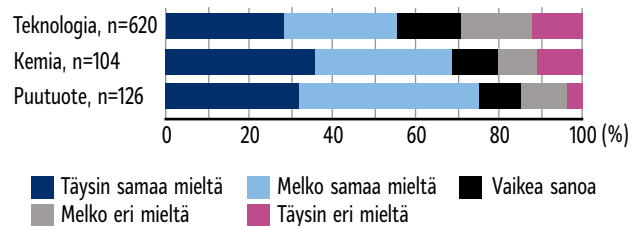
## 2.3. KOROTUKSISTA SOPIMINEN JAKAA MIELIPITEITÄ

Päluottamusmiehiltä kysyttiin Palkkakyselyssä näkemyksiä palkkaratkaisusta ja korotuksen rakenteesta kolmen eri väittämän muodossa. Väittämän ”Palkankorotuksesta sopimisessa ei ollut ongelmia” melko tai täysin samaa mieltä oli yli puolet kyselyyn vastanneista luottamusmiehistä. Teknologiasektorilla reilu puolet (55 %) oli samaa mieltä ja kemian sektorilla vielä useampi (n. 70 %) kuten myös puutuotesektorilla (n. 75 %). Lähes kolmasosa luottamusmiehistä oli täysin samaa mieltä väittämästä. Erityisaloilta tätä ei kysytty, koska suurimmassa osassa työehtosopimuksista ei ollut paikallisesti sovittavaa erää. (Ks. Kuvio 2.)

Palkankorotuksien paikallinen sopiminen jakaa voimakkaasti luottamusmiesten näkemykset. Väitteen ”Palkankorotuksista tulee voida sopia osittain paikallisesti” kanssa samaa ja eri mieltä olevien ryhmät ovat lähes yhtä suuret (ks. Kuvio 3).

Kuvio 2

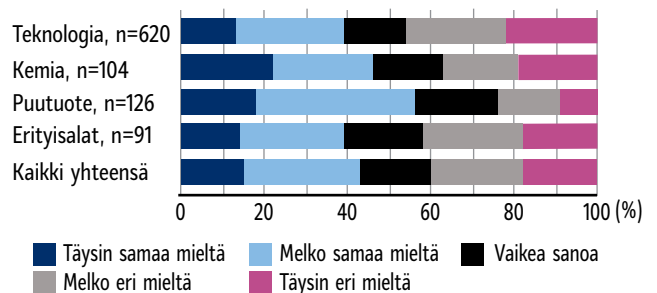
**Väite: Palkankorotuksesta sopimisessa ei ollut ongelmia. Osuudet sektoreittain, %**



Lähde: Teollisuusliiton tutkimusyksikkö 2018

Kuvio 3

**Väite: Palkankorotuksista tulee voida sopia osittain paikallisesti. Osuudet sektoreittain, %**



Lähde: Teollisuusliiton tutkimusyksikkö 2018

Teknologia- ja erityisalojen sektoreilla kahtiajako on selkein: noin 40 prosenttia luottamusmiehistä on ainakin osittain samaa ja reilu 40 prosenttia ainakin osittain eri mieltä. Kemian sektorilla samaa mieltä olevien osuus on hieman suurempi kuin eri mieltä olevien. Puutuotesektorilla yli puolet luottamusmiehistä suhtautuu myönteisesti ja noin neljännes kielteisesti korotuksien paikalliseen sopimiseen. Joka viidennellä luottamusmiehellä ei ole selvää kantaa asiaan.

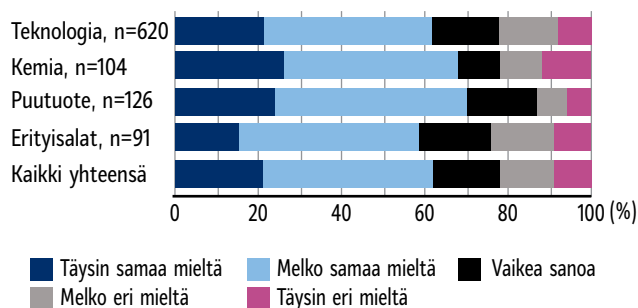
Väitteen ”Paikalliset neuvottelusuhdet työnantajan ja luottamusmiehen välillä ovat hyvät” kanssa samaa mieltä on selvästi yli puolet luottamusmiehistä kaikilla sektoreilla (ks. Kuvio 4). Vajaa 10 prosenttia on täysin eri mieltä väittämän kanssa eli pitää neuvottelusuhdetta huonoina. Sektorien välillä ei ole merkittäviä eroja.

Paikalliset neuvottelusuhdet vaikuttavatkin suuresti siihen, miten luottamusmiehet suhtautuvat palkankorotusten paikalliseen sopimiseen. Ne, joilla on hyvät neuvottelusuhdet, kannattavat myös paikallista sopimista (ks. Kuvio 5). Neuvottelusuhdeten ollessa kehnot myös kielteisyys paikalliseen sopimiseen kasvaa.

Teollisuusliiton tekemän Palkkakyselyn tulokset kertovat, että työpaikan henkilöstön määrä ei juurikaan näytä selittävän sitä, kuinka hyväksi tai huonoiksi paikalliset neuvottelusuhdet arvioidaan. Kun taas arvioidaan palkankorotuksen ongelmia ja korotusten paikallista sopimista, näyttää henkilöstön määrällä olevan vaikutusta. Vaikutussuunta on selvä: mitä suurempi työpaikka, sitä enemmän on koettu ongelmia korotuksista sopimisessa. Myös kielteinen suhtautuminen paikallisesti sovittaviin palkankorotuksiin yleistyy, kun henkilöstöä on enemmän.

Kuvio 4

**Väite: Paikalliset neuvottelusuhdet työnantajan ja luottamusmiehen välillä ovat hyvät. Osuudet sektoreittain, %**

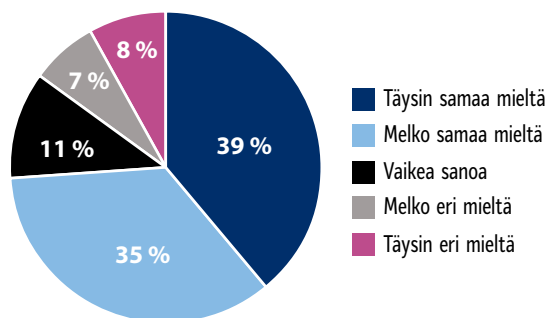


Lähde: Teollisuusliiton tutkimusyksikkö 2018

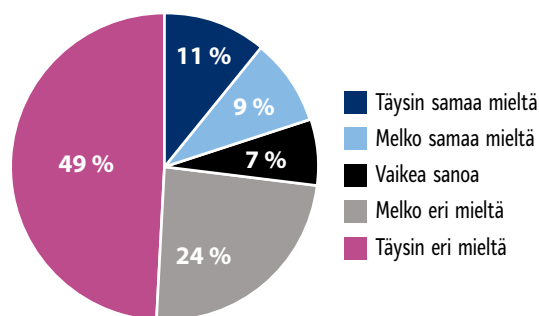
Kuvio 5

**Väite: Palkankorotuksista tulee voida sopia osittain paikallisesti**

Mitä mieltä väitteestä ovat ne, joiden työpaikalla on hyvät neuvottelusuhdet



Mitä mieltä väitteestä ovat ne, joiden työpaikalla on huonot neuvottelusuhdet



Lähde: Teollisuusliiton tutkimusyksikkö 2018

# 3. Esimerkkejä kilpailijamaiden palkkaratkaisuista

Vuosina 2017 ja 2018 ovat Suomen lähimmissä kilpailijamaissa solmitut työehtosopimukset olleet kustannusvaikutuksiltaan aiempia vuosia korkeampia. Tässä esitellään lyhyesti neljän keskeisen kilpailijamaan – Saksan, Ruotsin, Tanskan ja Itävallan – työehtosopimuksien sisältöä Teollisuusliiton piiriin kuuluvilta toimialoilta.

## SAKSA

Metalli- ja elektroniikkateollisuutta koskeva 27 kuukautta kestävä työehtosopimus solmittiin helmikuussa 2018. Työntekijöiden ja toimihenkilöiden palkkoja nostettiin 4,3 prosenttia 1. huhtikuuta. Tammi- maaliskuussa maksettiin sadan euron kuukausittainen kertakorvaus. Myös vuonna 2019 maksetaan korvaus, joka on suuruudeltaan 400 euroa. Korvauksesta tehtiin myös pysyvä järjestely, ja sen määrä kasvaa tulevina vuosina palkkatason kasvutahdin mukaisesti. Vuonna 2019 maksettavia palkkoja nostaa myös korvaus, joka on lähes kolmannes (27,5 %) kunkin palkansaajan kuukausipalkasta.

Metalliteollisuutta koskeva sopimus sisältää myös muutoksia työaikoihin. Esimerkiksi pienten lasten vanhemmille tai iäkkäiden omaisten hoitajille myönnettiin uudessa sopimuksessa mahdollisuus lyhennettyyn työviikkoon kahden vuoden ajaksi. Sopimus myös paransi vuorotyöläisten mahdollisuuksia työajan lyhentämiseen. Nämä ryhmät voivat vaihtaa edellä mainitun kuukausipalkan kolmasosan (27,5 %) vapaaksi palkansaajien kannalta edullisella laskukaavalla. Vastaavasti yrityksillä on mahdollisuus tehdä sopimuksia yli 40-tuntisista työviikoista.

Metalliteollisuuden työehtosopimus koski aluksi vain Baden-Württembergin osavaltiota. Nyt sopimus toimii pohjana kaikille Saksassa solmittaville metalli- ja elektroniikka-alan sopimuksille.

Osassa kemianteollisuudessa päästiin Saksassa sopimukseen syyskuussa 2018. Syntyneessä sopimuksessa palkkoja korotetaan 3,6 prosenttia. Samalla lomarahakaksinkertaistetaan 1 200 euroon. Yhteensä näistä kertyy noin 4,6 prosentin palkankorotus. Sopimuskausi päättyy vuoden 2019 lopussa.

Osassa muoviteollisuutta palkankorotuksista sovittiin jo alkuvuonna 2018. Useimmissa osavaltiossa palkkoja nostettiin 4 prosenttia, ja työntekijät saivat 300 euron kertakorvauksen. Sopimukset päättyvät syyskuussa 2019.

Lasiteollisuuden työehtosopimuksesta neuvoteltiin erikseen Itä-Saksan alueella. Heinäkuussa 2018 tehdyn kaksivuotisen sopimuksen mukaan palkkoja nostetaan useassa erässä. Yhteensä korotus on 7,3 prosenttia.

Saksan vaate- ja tekstiiliteollisuudessa solmittiin vuonna 2017 työehtosopimuksia, jotka nostivat palkkoja 2,7–2,9 prosenttia osavaltiosta riippuen. Koska sopimukset tehtiin keskellä vuotta, maksettiin osassa maata 320 euron kertakorvaus alkuvuodelle. Vuonna 2018 sopimukset nostavat palkkoja 1,7–1,9 prosenttia.

## RUOTSI

Maaliskuussa 2017 solmittiin Ruotsissa laaja kolmi-vuotinen työehtosopimus, joka on voimassa huhtikuun 2020 alkuun. Sopimus koskee kaikkia suurimpia aloja, joille Teollisuusliitto solmii sopimukset Suomessa.

Tehty sopimus nostaa palkkoja suurimalla osalla palkansaajista 2 prosenttia vuodessa. Alle 24 000 kruunua (n. 2 300 euroa) kuukaudessa ansaitseville palkansaajille korotus lasketaan kruunumääräisenä, jolloin korotus on prosentuaalisesti korkeampi.

Ruotsin kattavan työehtosopimuksen kustannusvaikutuksia nostaa vielä vuosina 2017 ja 2019 tehtävät panostukset osa-aikaeläkkeisiin. Kokonaisuudessaan kolmi-vuotisen sopimuksen kustannusvaikutus on 6,5 prosenttia koko kolmi-vuotiselle sopimuskaudelle.



## TANSKA

Teollisuuteen solmittiin kolmivuotinen sopimus maaliskuussa 2017. Sopimus kattaa noin 230 000 teollisuuden työntekijää ja toimihenkilöä. Minimipalkka nousee sopimuskauden aikana yli 5 prosenttia. Vuonna 2018 teollisuuden minimipalkka on noussut 117,65 kruunuun eli 15,80 euroon tunnilta. Seuraavan kerran minimipalkkaa nostetaan vuonna 2019, jolloin se on 16,10 euroa.

Minimipalkkojen lisäksi muista palkankorotuksista ei sovittu keskitetysti. Palkkaneuvottelut käydään yritystasolla, kuten Tanskassa on tapana.

Tehty sopimus kehittää vapaaehtoisen aikapankin toimintaa sekä parantaa ikääntyvien työntekijöiden ja luottamusmiesten asemaa. Perhevapaa on molemmille vanhemmille kokonaan palkallinen. Ne vanhemmat, joilla on alle 14-vuotiaita lapsia, saavat kaksi ylimääräistä vapaapäivää vuodessa. Nämä vapaat rahoitetaan aikapankista.

Tanskassa osapuolet sopivat, että ylityksiä vältetään silloin, kun se vain on mahdollista. Mikäli paikallisesti ei päästä sopuun työajan sijoittelusta, voidaan yrityksessä ottaa käyttöön ylitysjärjestelmä. Tällöin ylityksiä voidaan tehdä maksimissaan 5 tuntia viikossa ja 1 tunti päivässä. Ylityö kompensoidaan kokonaisuudessaan vapaalla kokonaisina päivinä 12 kuukauden kuluessa. Työnantajan tavoitetta viikoittaisen työajan kasvattamisesta 2 tunnilla ei toteutettu.

## ITÄVALTA

Itävallassa solmittiin huhtikuussa 2018 yksivuotinen työehtosopimus puutuote- ja sahateollisuuteen. Sopimus on voimassa 1. toukokuuta 2018 alkaen seuraavan vuoden huhtikuun loppuun. Tehdyn sopimuksen myötä palkat nousevat 2,95 prosenttia, kuitenkin vähintään 60 euroa kuukaudessa. Minimipalkkoja nostetaan 3,15 prosenttia.

# 4. Palkkakehitys Teollisuusliiton aloilla vuonna 2017

Tilastokeskus ylläpitää tilastoviranomaisena [Suomen virallista tilastoa \(SVT\)](#), joka sisältää tietoja palkoista ja työvoimakustannuksista. Tilastokeskuksen koostamaa virallista palkkatilastoa käytetään myös EU:n palkkarakennetilastointiin. Palkkakehitystä käsittelevässä osiossa esitettävät ansiotiedot perustuvat Tilastokeskuksen (TK) tuoreimpaan palkkarakennetilastoon (julkistettu syyskuu 2018). Tilastokeskuksen palkkarakennetietokanta on kattavin saatavana oleva palkkatilasto, joka sisältää Elinkeinoelämän Keskusliiton (EK) ja Autoalan Keskusliiton (AKL) jäsenyritysten palkkatilastot.

Tilastokeskuksen palkkarakennetietokannan hyödyntämiseen on useampia syitä. Niistä pääasiallisin on aineistojen kattavuus Teollisuusliiton jäsenten työpaikkojen osalta. Ensinnäkin Elinkeinoelämän Keskusliiton aineisto ei kata kaikkien Teollisuusliiton neuvotteluosapuolten työnantajayritysten palkkatietoja. Toiseksi Tilastokeskuksen palkkarakennetietokannasta löytyy palkkatietoja myös järjestäytymättömiltä työnantajilta.

Tilastokeskuksen laaja palkkarakennetietokanta on luokiteltu toimialoittain (TOL 2008 -luokituksen mukaisesti). Elinkeinoelämän Keskusliiton palkkatilastot taas noudattavat sopimusaloittaista jäsenystä.

Vaikka Tilastokeskuksen palkkarakennetietokanta on kattavin saatavilla oleva tilastoaineisto palkoista, ei sekään kata kaikkia Teollisuusliiton piiriin kuuluvia toimialoja tai sopimusaloja.

Aineistoilla on myös puutteensa. Esimerkiksi maatalousalojen ja muun alkutuotannon työntekijöiden palkkatietoja ei tilastoida. Lisäksi tietosuojakäytännöt estävät joidenkin toimi- ja sopimusalojen palkkatilastojen julkaisemisen. Esimerkiksi jos yrityksiä on jollakin toimialalla (TK) tai sopimusalalla (EK) vähemmän kuin neljä yritystä, ei palkkatilastoja julkisteta. Sama koskee palkkatilastointia silloin, kun yksi yritys työllistää valtaosan sopimusalan työntekijöistä. Näiltä osin aineistoja tullaan täydentämään mahdollisuuksien mukaan muilla palkkatiedoilla, mikäli neuvotteluosapuolet tähän myöntyvät.

## 4.1. PALKKATILASTOJEN TULKINTAA

Palkkatilastot kerätään vuoden neljänneltä vuosineljännekseltä, ja vuosineljänneksen keskimääräisiä ansioita verrataan edellisen vuoden ansioihin. Palkkatilastoja tarkastellaan tässä raportissa kolmella eri tasolla. Ensimmäinen taso on keskimääräinen ansio aika-, urakka- ja palkkiopalkkatyössä (AUP-ansio tai perusansio). Tämä ansio ei sisällä mitään lisiä eikä korotuksia. (Ks. Kuvio 6.)

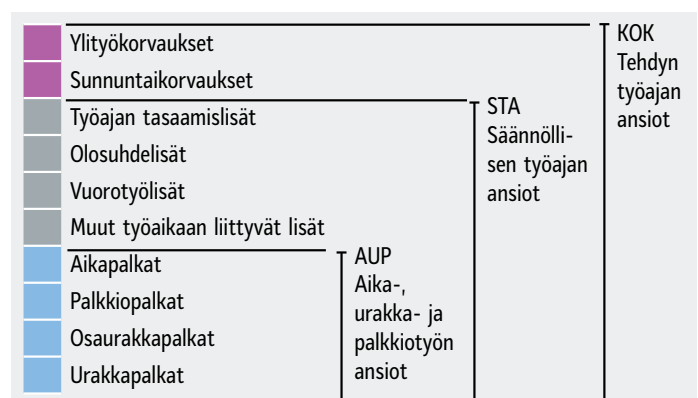
Toinen taso on säännöllisen työajan ansio (STA-ansio). Tässä perusansioon lisätään työaikaan liittyvät vuoro- ja työajantasaamislisät sekä olosuhdelisät, muttei ylityö- tai muita korotuksia.

Kolmas tapa seurata ansiokehitystä on identtisten henkilöiden ansion muutos. Identtisillä henkilöillä tarkoitetaan niitä työntekijöitä, jotka olivat töissä samalla työnantajalla myös edellisen vuoden palkkatilastossa. Identtisten henkilöiden ansioiden muutoksia ei voi kuitenkaan summata useamman vuoden ajalta.

Keskimääräiset AUP- ja STA-ansiot lasketaan jakamalla kaikki yhteenlasketut palkat ja lisät tehdyillä työtunneilla. Tällöin ansiokehityksen seuranta hankaloittavat erilaiset rakenteelliset muutokset. Näitä muutoksia ovat muun muassa henkilöstön eläköityminen, vuorotyön lisääntyminen ja vastanneiden yritysten määrä.

Kuvio 6

### Tuntipalkkatilaston ansioiden rakenne



Lähde: Teollisuusliiton tutkimusyksikkö 2018

Eläköityminen ja muu henkilöstön vaihtuvuus voi alentaa ansioiden keskiarvoa. Jos eläkkeelle jääneen tilalle palkataan kokemattomampi työntekijä, on todennäköistä, että uuden työntekijän palkka on pienempi. Vuosittain eri sopimusaloilta eläköityy tuhansia työntekijöitä, ja tämä voi näkyä tilastoissa.

Vuorotyön lisääntyminen tai vähentyminen vaikuttaa suoraan STA-ansioon, vuorotyöläisten, työajan lyhennyskorvauksen tai tasaamislisän kautta. Tämä näkyy esimerkiksi kumiteollisuudessa, jossa STA-ansio on kasvanut lähes yhden prosenttiyksikön perusansiota enemmän. (Taulukko 3.)

Laskentatavasta johtuen identtisten henkilöiden ansiokehitys on parempi. Poikkeuksiakin on: pelti- ja teollisuuseristysala, autonrengasala ja graafinen teollisuus ovat selvimpiä esimerkkejä.

[Elinkeinoelämän Keskusliiton palkkatilastojen alakohtaiset keräysohjeet](#) myös rajaavat aineistoa.

## 4.2. KILPAILUKYKYSOPIMUKSEN VAIKUTUS PALKKAKEHITYKSEEN

Kilpailukykysovimuksen vuosittainen 24 tunnin työajanpidennys ei näy näissä tilastoissa perus- tai säännöllisen työajan ansioihin, mikäli tehdyn työajan palkka kompensoidaan arkipyhäkorvausta pienentämällä. Jos työehtosopimuksessa tai paikallisesti on sovittu, että 24 tuntia tehdään ilman palkkaa tai työajan tasaamislisää pienennetään, työajanpidennys laskee alan keskipalkkaa. Monilla sopimusaloilla tällaiset ratkaisut koskevat varsin pientä joukkoa työntekijöistä, jolloin vaikutus keskiansiossa on korkeintaan prosentin kymmenyksiä.

Mutta esimerkiksi saha- ja levyteollisuudessa työehtosopimuksessa pienennettiin työajan lyhentämiskorvauksia kaikissa työaikamuodoissa 1,2 prosenttiyksikköä, jolloin se näkyy selvästi myös STA-ansion laskuna.

Taulukko 3

	Työntekijöiden määrän muutos		AUP-ansio			STA-ansio		
	Työntekijöitä		senttiä tunnissa	Vuosi-muutos, %	Id. henkilöiden ansio, %	senttiä tunnissa	Vuosi-muutos, %	Id. henkilöiden ansio, %
Teollisuus	92 060	2 338	1540	-0,6	1,2	1711	-0,4	1,4
Tekstiili- ja vaatetusteollisuus	1 168	-251	1312	0,7	1,1	1419	0,1	1,0
Graafinen teollisuus	2 037	-382	1485	0,3	-0,5	1620	-0,5	-1,5
Saha- ja levyteollisuus	4 610	-32	1490	0,4	2,0	1663	-1,5	0,1
Puusepänteollisuus	1 819	-27	1374	0,1	-0,2	1487	-0,1	-0,5
Kemianteollisuus	9 466	339	1532	-0,6	0,9	1710	-0,3	1,4
Kumiteollisuus	1 040	69	1696	2,3	1,9	1874	3,2	3,1
Lasikeraaminen teollisuus	1 317	-148	1447	-1,2	-0,8	1664	-0,5	-0,8
Veneenrakennusteollisuus	697	133	1540	-0,5	1,2	1556	-1,3	0,6
Nahka- ja kenkäteollisuus	644	38	1277	0,5	1,1	1303	0,7	1,4
Autonrengasala	1 121	-10	1336	2,1	2,1	1357	2,5	1,7
Autoalan korjaamotyöntekijät	2 898	133	1606	-10,1	1,8	1631	-10,7	1,9
Autoalan myyntihenkilöstö (euroa/kk)	1 087	-135	-	-	-	4402	-3,3	-
Autoalan konttorihenkilöstö (euroa/kk)	527	12	-	-	-	2935	6,4	-
Autoalan varaosa-, varasto- ja palveluhenkilöstö (euroa/kk)	885	-3	-	-	-	2819	1,0	-
Teknologiäteollisuus (ei sisällä malmikaivoksia)	40 663	2 195	1514	-1,4	1,4	1701	-0,7	2,0
Pelti- ja teollisuuseristysala	390	54	1451	1,2	0,6	1519	2,0	0,8

Lähde: EK 2018

Vaikkei työajan pidennys näkyisikään suoraan tilastoissa, tosiasia on kuitenkin se, että tehtyä työtuntia kohden työntekijän ansio laskee vuositasolla 1,2–1,4 prosenttia. Tällöin mukaan lasketaan kaikki palkkaan kuuluvat lisät ja korvaukset, esimerkiksi arkipyhäkorvaukset ja loma-ajan palkka.

### 4.3. TULONJAKO JA TULOEROT

Tilastokeskuksen Palkkarakennetilaston mukaan kilpailukyky sopimuksen aiheuttama työajan pidentyminen näkyi selvimmin tuntiansioissa. Laskennallisesti työajan pidennys laskee tuntiansioita 1,3–1,5 prosenttia säännöllisen työajan määrästä riippuen.

Tilastokeskus laskee pidetyt työajan tasaamisvapaat työtunneiksi, mikä laskee keskiansiota joillakin sopimusaloilla. Aineisto ei sisällä alle viiden hengen työpaikkoja eikä henkilöstöpalveluyritysten työntekijöitä.

Tilastokeskuksen palkkatilastoissa [yhdeksän desii-liä, eli kymmenystä](#) tarkoittavat sitä, että koko aineisto jaetaan osiin joka 10 prosentin välein. Tässä kuvataan tulonjaon kehitystä, jolloin tapana on verrata alinta ja ylintä desiiliä keskenään. Tämän vuoksi palkkatilastosta löytyvät 1. desiili ja 9. desiili ([ks. liitetaulukko 2](#)).

Liitteenä olevaan taulukkoon on laskettu ylimmän ja alimman desiilin suhde. Tämä kertoo kuinka suuri alimman ja ylimmän tuloluokan keskiansion ero on. Mitä suurempi luku, sitä suurempi on ero ansioissa.

Moottoriajoneuvojen kaupassa, korjauksessa sekä niiden osien ja tarvikkeiden kaupassa tuloerot ovat varsin suuria ([ks. Liitetaulukko 2](#)). Automyyjien provisiopalkkaus selittää osittain autoalan suuria palkkaeroja. Myös kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistuksessa ylimmän ja alimman kymmenyksen ero on yli kaksinkertainen.

Pienimmät tuloerot ylimmän ja alimman kymmenyksen välillä ovat muiden kulkuneuvojen valmistuksessa ja pesulapalveluissa.

Tuloerot näkyvät myös mies-, nais- ja niin kutsutuilla tasa-ammattialoilla (miehiä ja naisia yhtä paljon). Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus on erittäin miesvaltainen ala, mutta siellä naisten keskiansio on suurempi kuin miehillä. Alalla naiset tekevätkin yleisesti myös korkeaa osaamista vaativia töitä. Monilla aloilla naiset tekevät pääsääntöisesti vähemmän vaativia töitä ja miehet vaativia ammattitöitä, joka näkyy sukupuolten välisenä tilastollisena palkkaerona.

Alan naisvaltaisuus ei suoraan johda pieniin tuloeroihin. Vaatteiden valmistus ja nahkatuotteiden

valmistus ovat selvästi naisvaltaisia aloja. Aloilla naisten keskiansio on noin 86 prosenttia miesten keskiansiosta. Palkkaeroon löytyy varmaan muitakin syitä, koska naisvaltaisella pesulapalvelualalla naisten keskiansio on 95 prosenttia miesten keskiansioista. Tekstiilien valmistus ei ole selkeästi mies- eikä naisvaltainen ala, mutta siellä sukupuolten välinen palkkaero on tilastossa kaikkein suurin. Tätä voi selittää osin tilastojen reunaehdot, sillä kaikkien pienimmät työpaikat eivät ole mukana tilastoissa.

### Säännöllisen työajan ansioiden nimelliset ja reaaliset muutokset sekä identtisten henkilöiden ansioiden muutos

Teknologiasektori						
	Teknologioteollisuus			Pelti- ja teollisuuseristysala		
	Nimellis- muutos-%	Reaali- muutos-%	Identtisten nimellis- muutos-%	Nimellis- muutos-%	Reaali- muutos-%	Identtisten nimellis- muutos-%
2003	3,5	3,0	3,9	2,0	1,5	3,7
2004	3,5	2,9	3,8	2,6	2,0	3,8
2005	2,9	2,0	3,8	4,5	3,5	6,0
2006	2,6	0,5	3,7	2,0	-0,1	3,2
2007	5,2	2,4	6,4	3,7	1,0	6,1
2008	5,0	1,1	5,4	5,3	1,4	5,1
2009	0,2	1,2	0,0	-0,5	0,5	1,2
2010	2,6	0,0	3,5	4,5	1,8	3,3
2011	2,4	-0,9	3,7	0,6	-2,6	2,1
2012	2,6	0,2	2,3	2,9	0,5	3,4
2013	0,7	-0,6	1,3	0,1	-1,3	1,1
2014	0,4	-0,4	1,6	1,7	0,9	2,6
2015	1,4	1,6	1,9	2,7	3,0	3,3
2016	0,0	-0,7	0,8	-1,7	-2,4	2,5
2017	-0,7	-1,3	2,0	2,0	1,4	0,8

Puutuotesektori						
	Saha- ja levyteollisuus			Puusepänteollisuus		
	Nimellis- muutos-%	Reaali- muutos-%	Identtisten nimellis- muutos-%	Nimellis- muutos-%	Reaali- muutos-%	Identtisten nimellis- muutos-%
2003	3,3	2,9	3,6	3,5	3,0	4,1
2004	2,7	2,1	3,4	3,8	3,2	4,1
2005	4,2	3,2	4,3	4,7	3,7	3,4
2006	4,0	1,9	4,7	2,6	0,5	3,7
2007	2,6	-0,1	2,8	1,6	-1,1	4,1
2008	5,6	1,7	4,3	4,1	0,3	3,8
2009	-0,5	0,5	-0,3	4,9	5,9	5,3
2010	4,3	1,6	3,4	0,4	-2,2	2,5
2011	1,1	-2,1	1,4	3,9	0,6	4,3
2012	3,2	0,8	3,5	2,8	0,4	3,9
2013	4,1	2,7	4,4	2,5	1,1	2,2
2014	1,4	0,6	2,0	3,8	2,9	4,8
2015	1,4	1,6	1,6	-0,7	-0,5	0,8
2016	0,0	-0,7	0,6	1,5	0,8	2,3
2017	-1,5	-2,1	0,1	-0,1	-0,7	-0,5

Erityisalojen sektori						
	Tekstiili- ja vaatetusteollisuus			Graafinen teollisuus		
	Nimellis- muutos-%	Reaali- muutos-%	Identtisten nimellis- muutos-%	Nimellis- muutos-%	Reaali- muutos-%	Identtisten nimellis- muutos-%
2003	4,2	3,7	4,7	4,2	3,7	3,5
2004	3,9	3,3	3,2	2,1	1,5	3,3
2005	3,5	2,6	3,5	3,4	2,5	4,3
2006	5,5	3,3	4,6	4,9	2,7	3,8
2007	4,7	1,9	4,9	2,1	-0,6	3,9
2008	5,0	1,1	5,3	4,1	0,3	5,9
2009	1,9	3,0	2,4	3,4	4,5	1,9
2010	-4,6	-7,1	3,0	2,2	-0,4	2,1
2011	4,5	1,1	5,0	2,6	-0,7	3,0
2012	2,6	0,2	3,2	3,1	0,7	3,4
2013	2,7	1,3	2,6	2,3	0,9	2,5
2014	3,3	2,5	2,5	-0,8	-1,6	-0,9
2015	-0,8	-0,6	-1,7	-1,6	-1,4	1,5
2016	3,9	3,2	2,1	3,5	2,8	1,9
2017	0,1	-0,6	1,0	-0,5	-1,1	-1,5

Kemian sektori						
	Kemianteollisuus			Kumiteollisuus		
	Nimellis- muutos-%	Reaali- muutos-%	Identtisten nimellis- muutos-%	Nimellis- muutos-%	Reaali- muutos-%	Identtisten nimellis- muutos-%
2003	2,7	2,2	3,6	5,2	4,7	5,0
2004	4,4	3,8	4,6	7,4	6,8	6,1
2005	4,5	3,6	5,4	2,2	1,3	3,2
2006	4,1	1,9	3,9	3,4	1,3	4,4
2007	4,5	1,7	3,4	5,1	2,3	5,8
2008	4,2	0,4	5,1	5,1	1,2	3,6
2009	4,5	5,6	5,4	-4,9	-3,9	-3,3
2010	1,5	-1,1	2,4	3,5	0,9	5,0
2011	3,2	-0,1	4,4	6,1	2,7	6,9
2012	2,7	0,3	3,2	2,9	0,5	3,5
2013	1,6	0,2	2,8	-1,3	-2,6	-0,4
2014	1,0	0,2	2,3	0,5	-0,3	0,9
2015	1,7	1,9	1,9	0,3	0,5	0,4
2016	-0,4	-1,1	0,8	3,9	3,2	4,4
2017	-0,3	-0,9	1,4	3,2	2,6	3,1

Kemian sektori												
	Lasikeraaminen teollisuus			Veneenrakennusteollisuus			Nahka- ja kenkäteollisuus			Autonrengasala		
	Nimellis- muutos-%	Reaali- muutos-%	Identtisten nimellis- muutos-%	Nimellis- muutos-%	Reaali- muutos-%	Identtisten nimellis- muutos-%	Nimellis- muutos-%	Reaali- muutos-%	Identtisten nimellis- muutos-%	Nimellis- muutos-%	Reaali- muutos-%	Identtisten nimellis- muutos-%
2003	3,6	3,1	3,2	3,5	3,0	4,8	4,0	3,5	5,0	2,1	1,6	3,6
2004	1,6	1,0	2,7	0,1	-0,5	-0,1	3,6	3,0	3,9	1,3	0,7	2,9
2005	3,6	2,7	3,9	0,8	-0,1	1,6	3,5	2,6	4,0	2,9	2,0	3,9
2006	4,4	2,2	6,1	2,4	0,3	2,7	3,4	1,3	4,7	2,9	0,8	4,6
2007	6,3	3,5	6,5	-4,0	-6,5	3,9	3,6	0,9	4,6	4,1	1,4	5,6
2008	5,4	1,5	4,3	5,5	1,6	3,1	5,3	1,5	5,6	4,2	0,4	6,9
2009	0,7	1,7	0,2	2,1	3,1	2,3	3,2	4,3	2,7	4,0	5,1	7,3
2010	0,0	-2,5	3,0	-0,9	-3,4	-0,5	1,7	-0,9	3,7	3,1	0,5	3,4
2011	4,1	0,8	4,5	2,2	-1,1	2,5	4,1	0,8	4,3	1,5	-1,7	1,9
2012	1,3	-1,1	3,5	3,6	1,2	3,6	4,2	1,8	3,3	3,8	1,4	3,7
2013	1,1	-0,3	1,2	1,6	0,2	2,3	0,2	-1,2	1,3	2,4	1,0	2,2
2014	0,5	-0,3	0,5	-0,4	-1,2	0,5	4,1	3,3	4,2	2,1	1,3	1,6
2015	2,0	2,2	2,9	0,6	0,8	1,3	2,9	3,2	2,2	-0,8	-0,6	-0,5
2016	-0,3	-1,0	0,9	1,9	1,2	2,1	-0,6	-1,3	0,9	0,2	-0,5	1,5
2017	-0,5	-1,1	-0,8	-1,3	-1,9	0,6	0,7	0,1	1,4	2,5	1,9	1,7

## Säännöllisen työajan ansiot toimialoittain miehillä ja naisilla, senttiä tunnissa

	Henkilömäärä			Keskiansio				Hajonta		
	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Naiset/ miehet	Alin kymmenys	Ylin kymmenys	Ylin/alin desiili
Metallituotteiden valmistus	15 992	2 244	18 236	1486	1329	1467	89 %	1172	1776	1,52
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	13 495	1 691	15 186	1668	1561	1656	94 %	1320	2021	1,53
Sahatavaran sekä puutuotteiden valmistus	10 717	1 441	12 158	1495	1524	1498	102 %	1113	1942	1,74
Moottoriajoneuvojen kauppa	7 757	1 198	8 955	1957	1885	1947	96 %	1107	2897	2,62
Metallien jalostus	8 182	760	8 942	1897	1753	1885	92 %	1433	2348	1,64
Moottoriajoneuvojen osien ja varusteiden kauppa	6 182	977	7 159	1698	1658	1692	98 %	1118	2534	2,27
Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus (pl. moottoripyörät)	5 897	692	6 589	1791	1563	1767	87 %	1221	2428	1,99
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus	5 880	180	6 060	1768	1717	1766	97 %	1417	2196	1,55
Moottoriajoneuvojen, perävaunujen ja puoli-perävaunujen valmistus	4 654	861	5 515	1573	1479	1558	94 %	1276	1939	1,52
Sähkölaitteiden valmistus	3 898	1 348	5 246	1666	1393	1596	84 %	1152	2175	1,89
Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus	3 865	1 106	4 971	2050	1615	1953	79 %	1357	2770	2,04
Elektroniikkateollisuus	2 523	1 414	3 937	1542	1464	1514	95 %	1217	1825	1,50
Muiden kulkuneuvojen valmistus	3 151	448	3 599	1574	1476	1562	94 %	1318	1786	1,36
Painaminen ja siihen liittyvät palvelut	2 066	711	2 777	1681	1491	1632	89 %	1241	2092	1,69
Pesulapalvelut	712	1 777	2 489	1224	1167	1184	95 %	1000	1374	1,37
Huonekalujen valmistus	1 858	626	2 484	1404	1271	1370	91 %	1100	1678	1,53
Muu posti-, jakelu- ja kuriiritoiminta	1 644	495	2 139	1411	1378	1404	98 %	1136	1671	1,47
Lasin ja lasituotteiden valmistus	1 336	414	1 750	1753	1552	1705	89 %	1360	2129	1,57
Lääkeaineiden ja lääkkeiden valmistus	645	1 037	1 682	1769	1640	1690	93 %	1405	2002	1,42
Metallimalmien louhinta	1 134	107	1 241	2249	1859	2216	83 %	1690	2764	1,64
Nahan ja nahkatuotteiden valmistus	270	512	782	1425	1231	1298	86 %	1006	1634	1,62
Tekstiilien valmistus	284	398	682	1570	1149	1325	73 %	971	1866	1,92
Moottoripyörien sekä niiden osien ja varusteiden myynti, huolto ja korjaus	488	122	610	1645	1527	1622	93 %	1156	2209	1,91
Vaatteiden valmistus	85	436	521	1396	1204	1235	86 %	1006	1592	1,58
Maisemanhoitopalvelut	304	38	342	1534	1261	1504	82 %	1198	1791	1,49
Muiden posliini- ja keramiikkatuotteiden valmistus	176	40	216	1991	1583	1915	80 %	1390	2590	1,86

Lähde: TK 2018

Sektori, johon pääosa toimialan työntekijöistä kuuluu

Teknologia
Kemia
Puutuote
Erityisalat